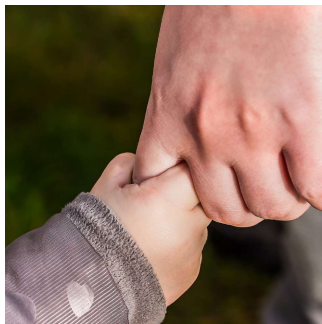

TAKO-senteret ved Lovisenberg Diakonale Sykehus (LDS) er et nasjonalt kompetansesenter for oral helse ved sjeldne diagnoser. Vi ser oral helse i et helhetlig perspektiv og baserer vår virksomhet på en tverrfaglig tilnærming. Tannleger innen forskjellige spesialiteter, tannpleiere, logopeder, fysioterapeut og tannhelsesekretærer samarbeider om undervisning, forskning og klinisk arbeid. Kommunikasjon og formidling er en viktig del av senterets arbeidsoppgaver.

Tilrettelagt tannbehandling

Personer med utviklingshemming har økt risiko for å bli utsatt for ulike traumer og nedsatt munnhelse. De har også høy forekomst av tannbehandlingsangst.

Dette forteller Tiril Berggren som er tannlege, psykologistudent og PhD-stipendiat ved TAKO-senteret. Hun er nå i gang med en avhandling som skal ta for seg traumesensitiv tannbehandling hos personer med utviklingshemming.

Målet med forskningen

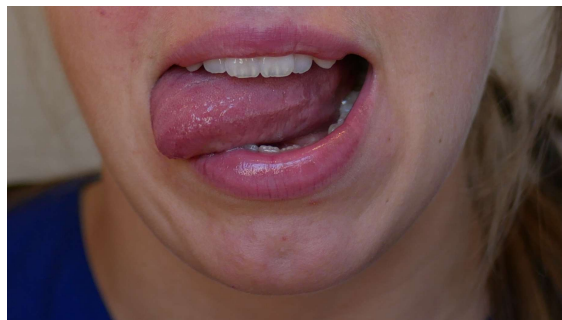
Målet med forskningen er at den skal bidra til økt kunnskap om hvordan tilrettelagt tannbehandling kan bedre munnhelsen og livskvaliteten til personer med utviklingshemming.

Lite utforsket

Det er funnet sterke sammenhenger mellom tannbehandlingsangst og traumatiske erfaringer i befolkningen generelt, men dette er ennå ikke utforsket hos personer med utviklingshemming, opplyser Berggren. Derfor ønsker hun å utforske temaet nærmere. Les mer under Nyheter på **tako.no**.

Tungens funksjoner

Tungen har viktige funksjoner ved bearbeiding av mat. Den brukes blant annet til å flytte mat fra side til side i munnen, og bidrar til å holde maten på plass under tygging.

Hva skjer når vi spiser og svelger?

Når vi spiser og drikker, benytter vi oss av flere sanser. Vi ser maten og justerer hvor mye vi åpner munnen. Sanseorganer i tyggemuskulaturen og rundt tennene hjelper oss å bite og tygge, passe hardt. Spyttsekresjonen stimuleres for å myke opp maten, noe som letter svelgeprosessen.

Bearbeiding av mat

Tungen er ansvarlig for å forflytte maten og forme den til en klump, eller bolus, som er lettere å svelge. Den bløte gane løftes for å hindre at mat og drikke kommer opp i nesen. Når svelgingen settes i gang, presses leppene sammen for å opprettholde trykket i munnen og svelget. Tungen hever seg mot ganen og fører maten bakover.

Dersom tungen har nedsatt bevegelighet kan bearbeiding av mat ta lengre tid. Mat kan bli liggende i munnhulen. Dette medfører risiko for aspirasjon. For å forbedre tungebevegeligheten kan tungeøvelser være svært nyttig. Les mer om tunge under Oralmotorikk på **tako.no**.

Nasjonalt senter for sjeldne diagnoser

Nasjonal kompetansetjeneste for sjeldne diagnoser (NKSD) ble fra 1. januar 2025 avviklet som nasjonal kompetansetjeneste.

Aktivitetene i tjenesten videreføres i det nyopprettede Nasjonalt senter for sjeldne diagnoser. I forbindelse med dette har de ni sentrene fått nye navn og omtales som enheter. Vi har nå navnet: **Nasjonalt senter for sjeldne diagnoser, enhet munnhelse.**

Det nye sjeldensenteret skal sikre kontinuitet i arbeidet med sjeldne diagnoser og justeres i tråd med mandatet som er utarbeidet på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Du kan lese mer om dette under **Nyheter** på **tako.no**

Ny video viser øvelser

Å trene tungebevegelse ved bruk av tyggegummi er gunstig for både tunge- og kjevebevegelse. Under Oralmotorikk på **tako.no**, kan du lese mer om oralmotorisk trening og se videoer av tungeøvelsene. Se: Oralmotorisk trening/Tunge/Bearbeiding av mat.

TAKO-posten

Målet med TAKO-posten er at du skal lettere finne relevant informasjon om oral helse hos personer som har en sjelden diagnose. Send e-post til tako@tako.no så setter vi deg på distribusjonslisten vår.

Taleforstyrrelser

Vi inviterer til et to-dagers kurs 10.-11. september 2025 med spesiallogoped Susanne Rex.

Kurset tar for seg grundig talemotorisk vurdering og veien til valg av behandlingsmetode.

Test for talemotorisk vurdering

Vi har fått flere henvendelser relatert til kartlegging av talemotorikk og har derfor invitert spesiallogoped Rex for å holde dette to-dagers kurset. I sitt forskningsprosjekt har hun utviklet og validert en svensk test for talemotorisk vurdering (DYMTA).

Undersøkt symptomer og metoder

I tillegg har hun undersøkt symptomer og metoder som er verdifulle ved vurdering av taleforstyrrelser og mistanke om taledyspraksi hos barn.

Påmeldingsfrist

Siste påmeldingsfrist er onsdag 20. august. Les mer under Nyheter på **tako.no**. Påmeldingslenke og program finner du i saken «Kan det være taledyspraksi?» under **Nyheter** på **tako.no**.

Følg oss på Facebook

Søker du opp **TAKOsenteret** på Facebook så finner du oss der. Om du følger oss, så vil du få varsler når vi deler informasjon om forskning, invitasjon til studiebesøk og TAKO-dagene med mer.

TAKO-senteret

Tlf: + 47 23 22 50 00
E-post: tako@tako.no
www.tako.no
facebook.com/TAKOsenteret/

Postadresse:

Lovisenberg Diakonale Sykehus
TAKO-senteret
Pb. 4970 Nydalen
0440 Oslo

Besøksadresse:

Lovisenberggt. 17, Hjørneinngangen
Faglig ansvarlig: Hilde Nordgarden
Redaktør: Brynhild Foshaug
Foto: OMT, privat med mer.